

מסורת הש"ס

(א) ויבנות סב. ע"ש צ"ב ח. ע"ש. (ב) ויבנה ט"ז. (ג) סנהדרין לה. (ד) ויבן יסאל וי"א בנמיס וכו' ועי' ע"ש על גלגלן סנהדרין לה. (ה) ויבן העיר ע"ד ג' ו' גלוי דפאטי פי סריס וטורי הרים ועבר ידור גרם גורפטי פי רשעים. (ו) ויבנה סוף פרק ג' דנלאס. (ז) ברכות ל"א. (ח) כ"א: יבנה העיר נגלח. (ט) כ"א: המיני. (י) כ"א: שטרי מלכות. (יא) כ"א: הכ"ל ויבנהו מחק.

לעזי רש"י

הומלו"ן. כשות.

מוסף רש"י

שנאמר בר' ואצרוף כבור סיג'ך. תפוחת שך (סנהדרין צח). בדיליך. הוועדלים נלש' עס (שם). הידור. ג'י רוח מיראל (שם). אמגושי. פרסיס ממשפין שמשפין יסאל, מנח' שבת (לעיל עה). פלוגתא איכא למיד' אמגושי מנח' ויכא מ"ד גופי ערס' (סנהדרין שם). גויפטי. שופטים ערס' הוכניין את יסאל מנקלות (שם). אמגושי דכתיב ואצרוף כבור סיג'ך. רניס וגדולס נבוקוס, כשאצרוף ואחלקס אזי אסירה כל גדליך, אמגושי, הנדלים מיראל המקוס. סיג'ך, כמו רב, דמחברגמין סני (שם). הסידי ה' משפטי. כמו שופטי, פנה אויבך. גויפטי (שם) כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל. דמין דלניה מן המורה הך אחר המקל (ברכות לו).

רבינו חננאל

וחה שהשיב רב מנשיא לבני כי בשכר, על הכילה ועל הכשות בכרם ועל המת כיו"ט

הלכה ברורה. בטעמים שלא יהא זה מחלוקת: ג' עניות. נשמד יפוטו במחיר יורו ונציאיה בכסף יקסמו: ג' פורעניות. שדה תחרש עיין תהיה ולזמנות יער: ויועליך נכסחלה. ואחר כך יקרא לך עיר הזקק לשרות זה שכניה: אי צעלי יהירי. ישראל מתייהרים בצללות ובמלנזשי יהיות כפרשים הללו: צעלי אמגושי. יבטלו מסיתים ומדיחיים המשנאים אותנו: סגיד. הם גסי הרוח שמגדלין עלמן לשון ישגה מאלד (אויב ח) ואח"כ ואסירה כל גדליך אלו אותם המגדלים שונאי ישראל מן הקצ"ה נשקריהם ובפחזותם: צעלי דייני. רשעים משראל שמתין דין: צעלי מעל ישראל: גויפטי. נוגשי שוטרי עובדי כוכבים: שנעשו מקל לחונניהם. לשמשיהן נותנין יד והיוין להן לחוק לומר לא אהיה שליח ואומין את פלוני לז"ד אס לא תרצה שזר ואחר פסק דין לא ארדנו ליכנס למשכנו: שצט מושלים. מקל אגרופין של מושלים היינו דיינים רשעים שמת"ח שצמספחות להם למקל ולאגרוף של ידיהם היו מעמידין אותן ומחפין עליהם ועושין סמיגרין לדבריהם: לדייני צור. שצבטנות אותן מת"ח מעמידין דייני צור לדון את כל הצא והרצה דינין שאין נמלכים בהן ומטיין אותן: כפיכס נגואלו דרס אלו הדיינין. שכפיהן פשוטין לקבל שומד ומטיין את הדין ונותנין ממון מן הצעלים שלא כדין ונותנו לשכנגדו והיה הוא כנותל שנתנו: סופרי הדיינין. שכותנין שטרות של רמיה: עורכי הדיינין. מלמדן את צעלי דינין לטעון: עמו. מכלל דעד השתא לא: וזה לתנן במשפט. שכנגד הלז שהיה גדול ממנו וקודם למשה נגליה שכניה על אהרן דכתיב (שמות א) (ב) הנגלה נגלית אל בית אביך וגאמרה לו נבואה של מלכים הכתובה (בדילקל) עד וימרו כי ואעפ"כ לא נתקבל צו נואה: בני נשגרי. שס מקוס: יניס מהו. לנטומה נשבת: נשואה. הומלו"ן שגדל על ההגה מהו נכרמא ירק הוא וכלאים נכרס או אילן הוא ואינו כלאים נכרס: ונישלה להו. דז היתר זה: כדרמי בר יוחקאל. כרך עליה חוט או משחיה ומשני לפי שאין בני סורה. ומקילי טפי: עירובנא. כלאים: וקי"ל נצרכות נפרק כיצד גבי ערלה וה"ה לכלאים שאלף היא מזה התלויה בדרך ואינה נהוגה מן המורה אלא בדרך: יהיז פרוטס למינוק נכרי. קסצר נחון לארך שרי ומיהו כל כמה לחפשי משני שלא ילמדו להקל: ולא

תולין פרק עשרים שבת

קלמ.

וליישלה זהו בר"ש. הא לא פריך לישלה להו כר' יאשיה דלמר אינו חייב עד שזרע חטה ושעורה ומרנן במפולת יד דשמה הם לא שאלו כשותא נכרמא מהו אלא היכא עשה כדין אסור כלאים ג' מנייס כאחד ועוד שמה לא ס"ל כר' יאשיה ואע"ג דקי"ל כר' יאשיה בספ"ק דקדושין (דף נט.) א"ל לא נהרינו (ולא) קי"ל כר' יאשיה ואמר נמי נצרכות פרק מי שממו (דף כג.) נהוג עלמא כתלת סבי כר' אילעי בראשית הגז כרבי יאשיה בכלאים כר' יהודה בן נחירא דבברי מיהו י"ל שלא היו סבורין כ"ה דהא קלמר נמי נהוג כרבי יהודה דבברי מיהו ופא"ה פליגי עליה אמוראי טובא נשמעתא דהתם וקלמר נמי כרבי אילעי בראשית הגז דלמר אינו נהוג אלא בדרך ואפ"ה אמרינן בחולין צשיליה פ' הזרוע (דף קלז.) אמר רב חסדא האי טבחא דלא מפריש מתנתא ליהוי נשמעתא דה' אלהי ישראל ואמר נמי דרצא קנים אנטמא ואפילו רב נחמן גופיה דלמר נהוג עלמא כתלת סבי אמר התם דקנים גלימא וא"ת נהי דלא ס"ל כר' יאשיה דל מ"מ לישלה להו כרבי יאשיה דכל המיקל בדרך הלכה כמותו בחו"ל וי"ל דלא שייך למימר הכי אלא במין של אסור דהמתירו חושבו מין היתר בדרך הלכה כמותו בחו"ל אבל בדבר שאינו תלוי אלא בזריעה חטה ושעורה ומרנן במפולת יד נהא לא אמר הלכה כמותו בחו"ל מ"ר:

רב עמרם חסידא מנגיד עצה רב משרשיא יהיב ליה פרוטה לנברי בו' קשיא לי אמאי הא אמרינן לעיל דהלכה כר"ט דמיקל בחו"ל ולרין לומר דצמקומם לא היו בני מורה: **וליישלה** זהו חנוך ישראל. אומר רבי שקבלה הוא צדיקו שזה המקשה רב אחא בר יעקב ויינו הא דלמר בעירובין צשיליה כלל מערצין (דף מ: ושם) גבי נצרכות על הכוס ציוה"כ דמפרש התם דלא אפשר דהיכי ליעציד כו' ליתניה למינוק לית הלכתא כרז אחא בר יעקב דילמא אתי למיסרך ולא מלינו נמקוס אחר דלית ליה לרז אחא האי סברא ויימ דהוא ההוא דפ' בנמא דנדה (דף סז:) דלמקד' ציממא דממנא משוס גנבי ולא חיישין לסרך בזה נמקוס אורכ ולא נהירא דמאי שגא דנקיט טפי רב אחא בר יעקב מכל שאר אמוראי דהתם ועל ההיא דהתם אומר ר"ת שנותן ליתן למינוק לשמות כוס של נצרכה כי מיקלע מילה ציוה"כ ולא חיישין דילמא אתי למיסרך כיון שאין זה מנהג [בצדק] ולא דמי לכוס דיוה"כ דאי הוו יהיז ליה אתי למיסרך אף כשיהיה גדול כיון שעושין מנהג לשמות כלל שנה ושנה ציוה"כ: יוס

עין משפט גר מצוה

בו א מיי פ"ג מהל' סנהדרין הלכה ט סמג לאון רז טו"ע ח"מ ס"ח ספ"ק: בו ב מיי פ"י מהל' תמנות עניינס הלכה א סמג עשין קסב טור י"ד ס"ח רמז:

תורה אור השלם

- שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו: בנה ציון בדםים וירושלם בעולה: ראשיה בשדח יושטו ובהניה במחיר וירי ונביאיה בכסף יקטשו ועל ין ישענו לאמר הלא ין בקרבנו לא תבוא עלינו קצע: מיכה ג ט"א לכן בגלגלם ציון שדה תחרש וירושלם עיין תורה ודבר הובא למלות יע:
- מיכה ב יב
- ואשיבה ידי עלך ואצרוף בבר סיג'ך ואסירה כל בדיליך: ישעיהו א בה
- ציון במשפט תפדה ושיבה בדרך:
- הסיר ין משפטיך פנה איבך יקלך ישראל ין בקרבך לא תיראי קע עוד: נצפיה ג טו
- שבר ין משה רשעים שבת משלם:
- ישעיהו יד ה
- כי כפיכם נגאלו בדם ואצבעותיכם בעון שפתותיכם דברו שקר לשונכם עולה תהנה: ישעיהו טט ג
- ברכת אביך גברו על ברכת הויר עד תאות גבעת שלם תהיין לראש יוסף ולקדוקר גזיר אהיו: בראשית מט כ
- וישא משאת נאת פניו אלקים ותבר משאת בגימן ממשאת כלם תהיי ידות וישעו וישכרו עמו: בראשית מג לד
- ותיר אף ין במשה ויאמר הלא אדרן אודך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הזה הוא יצא לקראתך ודאך ושמח בלבב: שמות ד יד

מוסף תוספות

א. שבימי האמוראים אלא דבחר הכי נחוגו כותיהו. תוס' ה"ש. ב. דלא מקביל טומאה: תוס' ה"ש. ג. רב אחא בר יעקב דליטבול. תוס' ה"ש.

תורה כשותא בכרמא עירובנא ולישלה להו כדר' דתניא כ"ישות ר' מרפון אומר אין כלאים בכרם וחכמים אומרים כלאים בכרם וקי"ל כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל לפי שאין בני תורה מכריז רב האי מאן דבעי למיזרע כשותא בכרמא ליזרע רב עמרם חסידא מנגיד עילוייה רב משרשיא יהיב ליה פרוטה לתינוק נכרי וזרע ליה וליתן ליה לתינוק ישראל אתי למיסרך וליתן ליה לגדול נכרי אתי לאיחלופי בישראל מת שלא להו מת לא יתעסקן ביה לא יהודאין ולא ארמאין לא ביום טוב ראשון ולא ביום טוב שני איני והאמר רבי יהודה בר שילת אמר רבי אסי עובדא הוה כבי כנישתא דמעון ביום טוב הסמוך לשבת ולא